

tadaj hitro ustavil pa vprašal, kaj da delamo, ali kaj da mislimo, bi ostermeli in mu gotovo na ravnost odgovorili, da nič. Iz tega menim, da lahko vsak spozná, da „vabim“ pa „povabim“, „izročam“ pa „izročim“ itd. ni vse eno, in da ta, ki pravi „vabim“ ne govori resnice, če ne vabi tako, kakor smo zgorej vidili, da se vabi, in kdor pravi „izročam, zahvalujem“ tudi ne, če ne izroča in ne zahvaluje tako, kakor smo zgorej vidili, da se izroča, zahvaluje itd. Kdor pa pravi „povabim, izročim, zahvalim“, resnico govori, ker v tistem hipu, ko te besede izgovori, tudi zares povabi, izroči, zahvali, saj ravno izreka teh besedi doveršeno djanje namestuje in ga tudi namesti. Da se je tudi kdaj enako govorilo v naših krajih, nam spričujejo frižinški ulomki: ulomek III. v. 1. stoji v tem pomenu: Jaz se zaglagolû ... v. 60.: Tebej, bože milostivij, porûčû vsa moja slovesa. Že sama ta dva izgleda nam več spričata, kakor pa vsi prestavki greškega sv. pisma, ko bi prav res vselej v tem pomenu nedoverš. glagole imeli, poderejo. Kdo tedaj bolj prav govori, ta kdor pravi „povabim“ ali uni kdor pravi „vabim“ itd. — priprosti ali preučeni Slovenec?

Nikar torej ne grajajmo sami sebe, ko smo, kar to zadene, bolj doslednji in natanki, kakor drugi narodi, naj si bodo že Slovani ali Nemci ali Latinci ali Greki, temveč raji mi une milovajmo, ker ravno tega prav umevno ne govoré. Tode Nemcom pa Latincom pa Grekom se že ni čuditi, ker imajo blizo njih glagoli v naznan. nak. sed. č. nedoveršivni in doveršivni pomen, le Slovanom, Slovanom, ki imajo večidel tako natanko razkrojene glagole, da niso v stanu z nedoveršivnimi tega povedati kakor z doveršivnimi.

Če sem zgorej dokazal, da se z nedoveršivnimi gl. ne da to reči, kar mi z doveršivnimi gl. pravimo, bom tudi lahko to pokazal, da uni pogovor med siromakom pa bogatinom *) nima nič čudnega v sebi, kakor gosp. C—e menijo.

Pomen besede „povabim“ sem zgorej razložil, ona je tukaj že na pravem mestu. V siromakovem govoru namestuje vabljenje, ktero si pa bogatin terpežno misli, ravno kakor da bi ga slišal govoriti: „Pridi, pridi k nam v gostje; v nedeljo bo somenj pri nas“ itd. in bi mu še preden bi vse to izgovoril, v besedo segel; on torej naprej le to naznanuje, kar v duhu vidi in sliši, da se ravno godí, zato mu pravi: kaj me vabiš? Kakor je pa bogatin siromakove besede razumel, tako jih na dalje siromak tudi sam razume, namreč za terpežno vabljenje, in torej tudi sam na dalje nedoveršivni glagol rabi; nekaj pa tudi zato, ker ga je bogatin na to napeljal. Ko bi se pa hotla pravega pomena besede „povabim“ deržati, bi pa lahko bogatin rekel: „Zakaj si me pa povabil?“ in siromak bi odgovoril: „Jez sem te le povabil“, ali pa tudi še enkrat „jez te le povabim“ (kar bi bilo pa že v pogodnem naklonu); nikakor bi pa ne smel bogatin reči: „zakaj me pa povabiš“, ker pomen doveršivnega glagola v sed. č. ne obseže več, kot en sam hip in pa doveršeno djanje. Zatorej je v tem zares treba paziti, kakor gosp. C—e sami pravijo, in sedanji, pretekli in prihodnji čas natanko naznanovati. Priprosto ljudstvo je v govorjenji, kar to zadene, kaj tanko, v slovenskih prestavkih in pa tudi v drugih sostavkih se pa ta natančnost velikokrat pogreša, kakor, na pr. ravno v tem: Novíce „naznanijo“, namesto „naznanujejo“, ali pa „so naznanile“**). Cerkev „zapové“,

*) Siromak: Povabim te v gostje. Bogatin: Kaj me vabiš, ker mi nimaš kaj dati! Siromak: Jaz te samo vabim, če hočeš priti. Pis.

**) Kdo pravi: „Novíce naznanijo“ — ne vemo. „Novícam se piše“ so pa „Novíce“ že same večkrat pisale in bojo še; tudi naši jugoslavenski bratje pravijo: „Oest. Corr. piše“, ali pa: „Triester Zeitung-u pišu iz Aleksandrie“ (glej „narod. nov.“ list 212 str. 604). Vred.

namesti „zapoveduje“. „Kdo pride? (wer kommt)“, „oče pridejo“, namesti „kdo gré?“ „oče grejo“.

(Konec sledí.)

Kratkočasnica.

Neki kmet na Tirolih je slišal večkrat pripovedovati od neznane hitrosti telegrafa. Enkrat mu piše sin njegov, ki je bil v šolah en dan deleč, in ga prosi za nove škornjice, ker edine, ki jih ima, so že tako stergane, da si skor ne upa iz hiše, in kadar nove prejme, piše očetu, bo poslal stare poddelati koj domú. Oče, ki je sina rad imel, mu dá berž nove škornjice narediti, in ker je telegraf ravno blizo vasí bil, misli sina močno razveseliti, da mu jih po naj hitrejši poti — po telegrafu — pošlje. Nabaše tedaj škornjice, gré ž njimi do telegrafa, in saboj govoreč jih obesi s pomočjo dolzega kola na drat, češ, da pojdejo berž v mestice, kjer sin študira. To storivši gré v bližnjo gostivnico in pije poliček vina. Neki popoten ksel, ki je za germom počival in vse to vidil in slišal, izuje, ko kmet v gostivnico odide, svoje stergane škornjice, gré do telegrafa, vzame une doli, obesi svoje gori—in gré svojo pot. Čez pol ure pride oče iz gostivnice in domú gredé zagleda stare škornjice na dratu. „Dete šmentaj! so že stare škornjice mojega Franceta tukaj!“ — zakriči na vés glas; „slišal sem scer, da je telegraf grozno hiter; da je pa celó tako hiter, tega bi pa ne bil vendar nikdar verjel, ako bi se ne bil zdaj s svojimi lastnimi očmi prepričal“. Mož res meni, da so sinovove stare škornjice, jih z drata vzame — in gré vés vesel domú, da jo je tako dobro opravil.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Maribora 15. sept. * Od česa se že dolgo govori, in česar vsi Slovenci močno želijo, da se izpolni, to napreduje zmiraj srečniše. Visoka vlada je odpravila na mesti Celje in Maribor pismo, v katerem vpraša: koliko storiti morete za pripravljenje škofovske rezidence, duhovnega semenišča itd., da se zvé, preden se predlog v Rim pošlje, kje bo sedež slovenskega škofijstva. Celjani so ponudili magistratno poslopje za rezidencio in so obljubili kupiti Topajnerjevo hišo za semenišče. Marboržani pa so ponudili mestni farovž, da se izzida rezidencija, in za farovž hočejo kupiti lepi hram grofov Jugnyev. V ta namen dajo Marboržani iz občinske mestne kase 20.000 fl. srebra. Razun tega ravno hodijo ugledni mestjani s pozivom gospoda mestnega predstojnika od hiše do hiše in pobirajo dobrovoljne prineske. Tako mislijo tudi še lepo šumo nabrati, da se zidanje ko najpreje začne.

Nadjati se je, da bode se obilno nabralo, ker že prvi dan je več stotin podpisanih. Tako je prav. Primite se imenitne mesti Celje in Maribor z vsimi močmi te važne zadeve! Materialni in duševni dobiček se ne dá preračunati, ki bo terpel od zaroda do zaroda.

Iz Ljubljane. Pretekli somenj (češpljev somenj) je bil za kramarje slab, — goveje živine so malo pripeljali; cena je bila srednja, voli (ložji in težji) po 19 do 25 fl. cent; — kónj je bilo precej, pa malo lepih, posebno žbeta so se lahko prodajale in drago; letošnje žbeta po 40—50 fl., je menda dobra cena; — iz Horvaškega so prignali veliko prešičev, posebno svinj za pleme; — domačega žita je bilo malo na somnji; vagan (mecen) pšenice po 8 fl., reží po 5 fl. 24 kr., prosa po 4 fl., ovsa po 2 fl. 22 kr.; — lese-nine je bilo malo na prodaj; starežinarsko somnišče pa je bilo vse polno unogoverstne robe. — Kako dobro se na pripravnih krajih tudi pri nas breskve obnašajo, nam vnovič priča letošnji pridelk gosp. marquisa Gozzani-ta v Volčjem potoku, — ne le debelo so, da jih je veselje

viditi (po 10 do 12 lotov teško), temuč tudi tako prijetnega okusa so, da še večje veselje je taki sad jesti. Da bi se pri nas pač zmiraj več žlahnega sadu zasadilo, kjer so kraji za-nj pripravljeni!

Iz Ljubljane. Spet nas je neki po celem svetu slavnoznani učenik kmetijstva obiskal: gosp. Pabst, vodja velike kmetijske učilnice v ogerskem Altenburgu; z njim pa je bil tudi en profesor te šole, baron Wangenheim. Ogledal je vso napravo naše učilnice na Poljanah in se potem na grad predsednika kmetijske družbe gosp. Terpinca podal, kjer je preprijazno sprejet od konca do kraja veliko zberko imenitnega kmetijskega orodja, lepo živino, kozolce itd. pregledal in odkritoserčno rekel, da naj lepši dan tega svojega potovanja bil mu je ta dan. Naše kozolce je spoznal za prav dobro napravo; ozki kraji na njivah mu niso dopadli, in obmilovaje veliko škodo, ki jo je vidil na ajdi po slani, se je čudil, da naši kmetovavci preveč tega žita sejejo, za katero morajo vsako leto trepetati, in da prezlo zanemarjajo turšico, ktera je posebno od Boga „izvoljen“ sad za vse kraje.

Novičar iz mnogih krajev.

C. k. ministerstvo je naznanilo, da za izpisani deržani zajem se je podpisalo v vsem skupej 506 milionov in 788.477 fl., in sicer: v doljni Austrii z Dunajem vred 107 mil. 989.655 fl., v gornji Austrii 17 milionov 126.443 fl., na Salcburškem 2 mil. 444.420 fl., na Tiroljskem 11 mil. 428.592 fl., na Štajarskem 11 mil. 419.552 fl., na Koroškem 2 mil. 931.802 fl., na Krajskem 4 mil. 698.401 fl., na Primorskem s Terstom 22 mil. 98.219 fl., v Dalmaciji 1 mil. 631.611 fl., na Češkem 70 mil. 808.003 fl., na Marskem 30 mil. 574.256 fl., v Šlezii 6 mil. 293.019 fl., v Galiciji 20 mil. 313.940 fl., v Bukovini 2 mil. 753.620 fl., na Ogerskem 84 mil. 26.922 fl., v vojvodini Serbski s temeškim Banatom 20 mil. 236.340 fl., na Horvaškem in Slavonii 5 mil. 579.750 fl., na Erdeljskem 13 mil. 434.354 fl., v Lombardii 37 mil. 954.740 fl., na Benečanskem 24 mil. 616.761 fl., na vojni granici in od c. k. armade 8 mil. 220.066 fl. — 30. dan t. m. se imate za Goriško in Istriansko nove okrožne vradnii (kresii) v Gorici in Paznu začeti in dosedanje jenjati. — Namesti fzm. grofa Wimpfen-a, ki je za začasnega poveljnika 1. armade izvoljen, pride za deželnega in vojnega poglavarja v Terst fml. baron Mertens, ki je dozdej bil poglavarja-namestnik v zavezni terdnjavi v Mainz-u. — Na orožnih listih mora v prihodnje biti tudi popis osebe, za katero ta list velja, in nje lastnoročni podpis. — C. k. ministerstvo notranjih oprav je dunajski kmetijski družbi naročilo, naj poskusi iz pirnice (Quecke) narediti vinski cvet po znajdbi Hofmanovi v Parizu. — V Banatu je bila dosihmal navada, da so se žitni kupci ali njih poročniki na deželo podali žito nakupovat, in so poprej z bobnom oklicati dali, po čim ga mislijo kupiti. Ker se je po tem takem sila veliko žita pokupilo, ga je toliko manj na somenja na prodaj prišlo in cena se je po mislih deželnega poglavarstva za tega voljo zlo podražila. Za tega voljo je 21. pr. m. vse take razglasovanja prepovedalo in ukazalo, da se žito sme le na taci krajih prodajati, ki imajo pravico teržnih somnjev. — Na Ogerskem je v vasi Samogi unidan neki posestnik bolno tele zaklati dal; on, njegova družina in 15 delavcev je jedlo to meso in čez 10 dni jih je veliko zbolelo — za stekljino. To je spet nova priča, kako nevarno je vživati meso bolne živine! — Zdej še le zvemo, od kod silni mraz unega tedna: v mnogih kra-

jih Rusovskega, na Švedskem, Danskem, Poljskem, Erdeljskem itd. je 7., 8. in 9. dan t. m. padlo veliko snega in je tako zmerzovalo, da, na pr., poleg Kiela je tam pa tam ponoči od 7. na 8. t. m. izhodno morje se z ledeno skorjo pokrilo. — Naj novejša novica zastraž zedinjene armade, ki se je obrnila proti Krimu, naznanjajo, da je 9. dan t. m. dospela do Ilan-Adasi in da od tod so se imele 10. t. m. operacije proti Krimu začeti. Ker je ta kraj bliže Odese kakor Sevastopolja, so se Odesčani bali napada. Pravega se pa vendar še nič ne vé in se ne bo zvedilo pred 20. t. m. Za Sevastopolj se Rusi kaj ne bojé; pravijo, če so se Turki obranili v Kalafatu in Silistrii, zakaj bi se Rusi ne v Sevastopolji, kterege so imeli 40 let čas v teden stan napraviti? Iz Odese je bežala polovica stanovavcev v Tiraspolj. Govori se, da tudi carevič Konstantin je prišel v Sevastopolj. Gotovo bo huda, grozno huda vojska tukaj. Vojskovodja francoski je pred odhodom vsacega prašati dal: je li če iti prostovoljno v to vojsko? Se vé da nobeden ni odrekal. — Zdej tudi rusovske naznanila poterdijo nesrečno vojsko pri Karasu (Kurukderi). — Car Nikolaj je razpisal novo nabero vojakov: 10 od 1000 duš. Tudi turški sultan je spet ukazal 60.000 novih vojakov nabirati, in če se ne dobé izmed Turkov, se morajo nabirati tudi izmed kristjanov.

Naznanilo.

Ker je letošnje šolsko leto za učence kmetijskih šol, kakor tudi za učence podkovstva in živinozdravilstva ravno končano, bo očitna preskušnja učencov kmetijstva prihodnjo saboto od 9. do 12. dopoldne in popoldne od 3. do 6. ure na učilnici na Poljanah v Ljubljani; drugi teden od 23. do 30. tega mesca pa bojo vsaki dan od 9. do 12. ure preskušnje iz podkovstva in mnogih živinozdravilskih véd. Častiti udje kmetijske družbe pa tudi drugi, katerim je za kmetijstvo in z njim združene vednosti mar, so povabljeni poslušati priiti.

Začetek novega šolskega leta je 2. dan prihodnjega mesca oktobra.

Od glavnega odbora c. k. kmetijske družbe 15. septembra 1854.

Dobrovoljne pušice.

Novice nekterim.

Nekterim noče prav v glavo iti,
Zakaj da naš vrednik se s tim peča:
Kako in s čim gnojiti se imá? —
Najprej se mora vendar to učiti,
Kako se dober kruh dá pridobiti:
Saj jesti ga takó že vsaki zna!

J. Stefan.

Stan kursa na Dunaji 18. septembra 1854.

Obligacije	5 %	85	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	85 ³ / ₄ fl.
državnega	4 ¹ / ₂ %	74	„	Windišgrac. „ 20 „	29 ¹ / ₄ „
dolga	4 %	66	„	Waldstein. „ 20 „	29 „
	3 %	51 ¹ / ₂	„	Keglevičeve „ 10 „	10 ¹ / ₄ „
	2 ¹ / ₂ %	41 ¹ / ₂	„	Cesarski cekini.	5 fl. 30
Oblig. 5% od leta 1851 B	95 ¹ / ₂	„		Napoleonor (20 frankov)	9 fl. 18
Oblig. zemljiš. odkupa 5%	75	„		Suverendor	16 fl. 20
Zajemi od leta 1834 . .	223	„		Pruski Fridrihsdor . . .	9 fl. 50
„ „ 1839 . .	132 ³ / ₄	„		Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1854 . .	96 ⁵ / ₈	„		na 100 fl.	19 fl.

Loterijne srečke:

na Dunaju { 16. septembra 1854: 47. 87. 48. 84. 62.
v Gradcu { 52. 46. 69. 80. 32.
Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 30. septembra 1854.

Lovsk pes (brak) se je zgubil perve dni tega mesca; kdor ga v grad Bistriški (Freudenthal) nazaj pripelje, prejme 5 fl. darila. Je pes pa črne barve, na persih, pod trebuhom in nogah rumen; nad očmi ima rumene pičice; repa je dolzega drobnega, in lepih ušes.